

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

GIMNAZIJA

Predmet: FILOZOFIJA S LOGIKOM

Sarajevo, avgust 2016. godine

*Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj.35/5), u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31/11, 15/13 i 1/16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 23/10 i 1/16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenu nastavnih programa za osnovnu i srednju školu iz predmeta **FILOZOFIJA S LOGIKOM.***

Stručni aktiv/Komisija za izradu Nastavnog plana i programa za gimnazije, srednje stručne škole i osnovne škole Kantona Sarajevo:

Mr. sci. Sedžida Hadžić, predsjednik, Treća gimnazija

Aida Muftić, prof. Druga gimnazija Sarajevo

Samir Krluš, prof. Prva gimnazija

Mr. Melina Fazlić, Gimnazija Dobrinja

Prof. dr. Nevad Kahteran, Filozofski fakultet

SADRŽAJ

Str.

1. CILJEVI I ZADACI	4
2. TEMATSKE CJELINE.....	5-7
3. ISHODI UČENJA.....	8
4. DIDAKTIČKO-METODIČKA UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA.....	8-9
5. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA ZA REALIZACIJU PROGRAMA.....	9

GIMNAZIJA
FILOZOFIJA S LOGIKOM
IV RAZRED

3 časa sedmično, 90 časova godišnje

CILJ

- Da se učenici osposobe za kritičko i pragmatičko promišljanje o različitim teorijskim pristupima rješavanja praktičnih problema i donošenja adekvatnih odluka u pogledu izgradnje progresivne i moralne ličnosti.
- Da se kod učenika razvije moć suđenja o nerazdvojnosti teorije i prakse, i poticanjem za samokritičkim razmišljanjem i rasuđivanjem ustanovi funkcionalna veza između filozofskih teorija i naučavanja i povijesne prakse življenja.
- Da se učenici upoznaju s širokom lepezom teorijskih pristupa.
- Da se kod učenika razvije svijest o tome da je on važan faktor-subjekt u kreiranju svoje sudbine.

ZADACI

- U izučavanju predmeta filozofije, učenici studiraju filozofske teme i stiču mogućnost da racionalno promišljaju različite probleme kao i njihov uticaj na uspostavu opće slike svijeta.
- Učenici stvaraju široku osnovu za nastavak studija filozofije, ili studija čiji predmet je u većoj mjeri, kritički prožet filozofskim analizama.
- Učenici samostalno interpretiraju i vrednuju različite izvore informacija o kojima još uvijek ne postoje zvanični znanstveni stavovi.
- Učenici se osposobljavaju da razvijaju argumentovano promišljanje i izlaganje na temelju poznavanja i razumijevanja pojmova i problema koji se aktueliziraju.
- Učenici prepoznaju aktuelne životne tendencije i usavršavaju se za njihovu kritiku.
- Kod učenika se razvija tolerancija, etičko-human i znanstveni pristup u razumijevanju suštinskih filozofskih problema.
- Zadatak nastavnog predmeta Filozofija je da učenici ovladaju nastavnim gradivom predviđenim nastavnim programom.
- Ovladavanje filozofskom terminologijom, znanje o značenjima pojmova i funkcija, pojmova kroz teorijske pravce unutar historije filozofije.
- Da o nastavnom gradivu zadatom nastavnim planom, upoznaju osnovne tokove nastanka i razvitka filozofskog mišljenja, obrađenog kroz nastavu o filozofskim pravcima, teorijama i značajnim imenima nosilaca povijesnih teorija, u obimu prepoznavanja, poznavanja i elaboracije najosnovnijih podataka, formuliranih kroz značenje filozofske terminologije, te na nivou ovladavanja nastavnim sadržajima izgrade adekvatne modele mišljenja.

TEMATSKE CJELINE

I UVOD U LOGIKU - POJAM KAO ELEMENT LOGIČKOG MIŠLJENJA (12)

- Sveobuhvatnost filozofije i filozofske discipline
- Uvod u logiku: saznanje, naučna istina
- Logika-predmet, osnivači, opća obilježja
- Pojam kao element logičkog mišljenja
- Obim i sadržaj pojma
- Vrste pojmova
- Definicija
- Klasifikacija

II SUD I ZAKLJUČAK (13)

- Sud
- Logičke osobine sudova
- Vrste sudova
- Pojam i struktura zaključka
- Neposredno i posredno zaključivanje
- Induktivno zaključivanje
- Dedukcija
- Posebna pravila deduktivnog zaključivanja
- Zaključivanje i dokazivanja
- Osnovi simboličke logike-konstante i varijable
- Struktura naučnog istraživanja

III UVOD U FILOZOFIJU - FILOZOFIJA DREVNOSTOKA (12)

- Metode naučnog istraživanja
- Uvod u filozofiju
- Filozofske discipline
- Odnos filozofije i drugih nauka
- Počeci filozofije-filozofija drevnog istoka-Lao Tse
- Konfucije (Kung Fu Tse) ; Siddharta –Gaotama Buddha

IV ANTIČKA FILOZOFIJA –KOSMOLOŠKI PERIOD (7)

- Antička filozofija i njena obilježja
- Miletska škola
- Pitagorejska škola
- Heraklit
- Elejska škola (Ksenofan, Parmenid i Zenon)
- Empedokle i Anaksagora
- Antički grčki atomizam: Leukip i Demokrit

V ANTROPOLOŠKO RAZDOBLJE (5)

- Antropološko razdoblje-osnovne karakteristike
- Sofisti: Protagora i Gorgija
- Sokrat: stvaralaštvo, gnoseologija, etika

VI PLATON I ARISTOTEL- HELENISTIČKO-RIMSKA FILOZOFIJA (12)

- Platon (život i stvaralaštvo)
- „Svijet ideja” i učenje o državi
- Aristotel (biografski podaci i stvaralački opus)
- Helenističko-rimska filozofija (opće napomene)
- Stoicizam (obilježja i predstavnici)

- Epikur (život i stvaralaštvo)
- Skepticizam (opšte napomene)
- Odnos filozofije i religije

VII SREDNJOVJEKOVNA FILOZOFIJA (8)

- Srednjovjekovna filozofija (opće napomene)
- Odnos vjere i uma
- Sv. Augustin; Sv. Toma Akvinski
- Islamska filozofija-izvori (Kur'an i njegovo duhovno značenje)
- Karakteristike islamske filozofije
- Islamske filozofske škole (Ibn Sina, Ibn Ružd)
- Filozofija svjetlosti: Suhrawardi, Ibn Arebi
- Gnoseologija i „prevladavanje” filozofije (Al Gazali)

VIII NOVOVJEKOVNA FILOZOFIJA (8)

- Filozofija renesanse G. Bruno; F. Petrić
- Empirizam (F. Bacon, T. Hobbes, J. Locke, G. Berkeley, D. Hume)
- Racionalizam (R. Descartes, Baruch de Spinoza)
- Prosvjetiteljstvo (Voltaire i Rousseau)
- Njemačka klasična filozofija – osnovne karakteristike, kretanje misli
- Immanuel Kant- tri osnovna pitanja/tri filozofska djela
- Georg Wilhelm Friedrich Hegel-sistem, historija, pravo, moral i država

IX SAVREMENA FILOZOFIJA (5)

- Posthegelovska filozofija (Klasici marksističke misli : L. Feuerbach, K. Marks,)
- Pozitivizam (August Comte) i pragmatizam (John Dewey)
- Osvrt na stvaralaštvo: A. Schopenhauer, S. Kierkegaard, F. Nietzsche, H. Bergson, E. Husserl
- Egzistencijalizam: obilježja i predstavnici (J. P. Sartre i K. Jaspers)

- Martin Heidegger-filozof moderne

X FILOZOFSKA MISAO U BOSNI I HERCEGOVINI (2)

- Razvoj filozofske misli u Bosni i Hercegovini

-Učenje Crkve bosanske kao filozofija

ISHODI UČENJA

Učenici/ce bi trebali biti sposobni:

- donositi ispravne sudove i zaključke, primijeniti pravila argumentirane i kritičke prosudbe;
- obrazložiti, razlikovati i usporediti izvore opravdanja i znanja te kritički vrednovati pojedine filozofske argumente;
- argumentirano i kritički promišljati;
- objasniti temeljne pojmove i probleme filozofije;
- obrazložiti, usporediti i kritički određivati različite filozofske pozicije;
- samostalno tumačiti i analizirati izvorne filozofske tekstove.

DIDAKTIČKO-METODIČKA UPUTA ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Nastavnim planom za gimnaziju predviđeno je da se logika kao posebna filozofska disciplina izučava u IV razredu sa 3 nastavna časa sedmično. Fond sati, obim i nastavna građa, primjereni su ciljevima i zadacima nastave i uzrastu učenika.

Programski sadržaji su raspodijeljeni na dvije tematske cjeline. Prema obimu, uz svaku tematsku cjelinu, naznačeno je koliko će nastavnik sati utrošiti za nove nastavne jedinice. Svaki nastavnik, zavisno od uvjeta, prirode sadržaja, vlastitih znanja i sposobnosti, treba da se opredijeli u izboru metodskih postupaka, organizacije nastave i nastavnih pomagala. Posebnu pažnju treba posvetiti izboru nastavnih metoda primjerenih nastavi logike.

Nastavu logike valja koncipirati i provoditi tako da učenici logička pravila ne samo upoznaju već njima ovladaju.

Primjeri u udžbenicima samo su temelj na kojem nastavnik gradi osnovnu strukturu nastavne predmetne građe.

Realizacija programskih sadržaja filozofije nastavlja se poslije realizacije programskih sadržaja logike.

Program filozofije predstavlja kratku historiju filozofije, koja je vremenski vrlo opsežna i sadržajno raznorodna. Istaknuti su središnji problemi i pitanja filozofije.

Program je prilagođen stepenu obrazovanja učenika gimnazije. U njemu su upotrijebljeni pojmovi i izrazi koji su učenicima najdostupniji i najrazumljiviji.

Potrebno je znatnije uključivanje učenika u obrađivanje novih sadržaja i analizu odabranih tekstova.

Nastavu filozofije treba usredsrediti na predstavljanje mišljenja najpoznatijih mislilaca i filozofskih pravaca, prateći pri tome razvitak filozofskih ideja i problema.

Pri realizaciji ovog programa preporučuje se izbjegavanje detaljnijeg bavljenja pojedinim filozofima, a usmjeravanje na temeljna pitanja određenih razdoblja i tokova važnih za razvoj filozofskog mišljenja.

U elaboraciji programskih sadržaja filozofije treba ostvarivati interdisciplinarni pristup i povezivati gradivo sa sadržajima u drugim nastavnim predmetima.

Program filozofije s logikom čini 60% novih sadržaja, 20% vježbi, 14% provjere i 6% sistematizacije gradiva.

Profil i stručna sprema nastavnika za realizaciju programa:

Nastavu filozofije s logikom može izvoditi nastavnik koji je završio:

- **Filozofski fakultet:** - odsjek filozofija
  - odsjek filozofija i sociologija
- i stekao zvanje profesora filozofije ili profesora filozofije i sociologije;
- Magistar filozofije,
- Doktor filozofije